

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS ATSTOVŲ APSKRITYSE ĮGALIOJIMŲ ĮGYVENDINANT SAVIVALDYBIŲ ADMINISTRACINĘ PRIEŽIŪRĄ ANALIZĖ: 2008–2012 METAI

Violeta Kiurienė¹, Roberta Zajančauskaitė²

¹ Šiaulių universitetas

Architektų g. 1, LT-78366 Šiauliai, Lietuva

v.kiuriene@gmail.com

Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovo Šiaulių apskrityje tarnyba

Vilniaus g. 263, LT-76337 Šiauliai, Lietuva

violeta.kiuriene@lr.lt

² Šiaulių universitetas

Architektų g. 1, LT-78366 Šiauliai, Lietuva

eraite@inbox.lt

Anotacija

Šiame straipsnyje analizuojama savivaldybių administracinės priežiūros samprata ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovų apskrityse įgaliojimai įgyvendinant savivaldybių administracinę priežiūrą 2008–2012 metais. Nustatyta, kad savivaldybių administracinė priežiūra – tai valstybės vykdomosios valdžios funkcija, kurią vykdo Vyriausybės skiriami atstovai. Jų esminis veiklos principas – kontroliuoti savivaldybių institucijų veiklos teisėtumą. Straipsnyje analizuojama Ministro Pirmininko tarnybos pateikta apibendrinta informacija apie Vyriausybės atstovų apskrityse veiklą kiekvieną pusmetį nuo 2008 iki 2012 metų. Remiantis šia apibendrinta informacija, analizuoti Vyriausybės atstovų apskrityse įgaliojimai: išankstinė savivaldybės kolegialių subjektų teisės aktų projektų kontrolė, motyvuoti teikimai, rašytiniai reikalavimai, kreipimais į teismus.

Pagrindiniai žodžiai: savivaldybių administracinė priežiūra, Vyriausybės atstovas apskrityje, savivaldybės, Vyriausybė.

Įvadas

Viena iš pagrindinių viešojo administravimo proceso įgyvendinimo sąlygų yra teisėtumo užtikrinimas. Visos viešojo administravimo institucijos privalo laikytis Lietuvos Respublikos Konstitucijos (toliau – Konstitucija) ir įstatymų bei įstatymo įgyvendinamųjų teisės aktų. Vietos savivaldos institucijos šia prasme taip pat nėra išskirtinės. Jos, kaip ir valstybės viešojo administravimo institucijos, ir priimdamos teisės aktus, ir kasdienėje savo veikloje privalo vadovautis Konstitucija ir įstatymais. Toks požiūris grindžiamas vietos savivaldos samprata. Europos vietos savivaldos chartijos (Žin., 1999, Nr. 82-2418) 3 straipsnyje vietos savivalda apibrėžiama kaip reiškianti, kad

vietinės valdžios organai laikydamiesi *įstatymais nustatytų ribų* turi teisę ir gebėjimą tvarkyti ir valdyti pagrindinę viešųjų reikalų dalį, už tai prisiimdami visišką atsakomybę ir vadovaudamiesi vietos gyventojų interesais. Šiuo metu Lietuvoje galiojanti vietos savivaldos samprata savo turiniu tapati Europos vietos savivaldos chartijoje pateikti sampratai. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo (Žin., 2008, Nr. 113-4290) 3 straipsnyje nurodoma, kad vietos savivalda yra valstybės teritorijos administracinio vieneto – savivaldybės – teisė laisvai ir savarankiškai tvarkytis *pagal Lietuvos Respublikos Konstituciją ir įstatymus* per administracinio vieneto nuolatinių gyventojų tiesiogiai išrinktų atstovų savivaldybės tarybą ir jos sudarytas vykdomąsias institucijas. Tokia vietos savivaldos samprata atitinka teisinės valstybės idėją. Pasak Kūrio (1993), teisinė valstybė – tai valstybė, kurios veiklos laisvė ribojama teise.

Konstitucijos (2008) 123 straipsnio 2 dalimi nustatyta: ar savivaldybės laikosi Konstitucijos ir įstatymų, ar vykdo Vyriausybės sprendimus, prižiūri Vyriausybės skiriami atstovai. Taigi Konstitucijoje – pagrindiniame įstatyme, turinčiame aukščiausią teisinę galią įstatymų hierarchinėje sistemoje, įtvirtintas Lietuvos savivaldybių veiklos teisėtumo priežiūros modelis – Vyriausybės atstovo institutas.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos apskrities valdymo įstatymo ir jį keitusių įstatymų pripažinimo netekusiais galios įstatymu (Žin., 2009, Nr. 87-3661), 2010 m. liepos 1 d. likviduotos apskričių viršininkų administracijos. Savivaldybėms (remiantis Koordinacinės apskričių viršininkų administracijų likvidavimo komisijos 2010 m. gegužės 6 d. posėdžio protokolu) perduotas didelės vertės ilgalaikis materialusis

turtas – daugiau kaip 40 mokyklų, 30 globos namų, 15 įvairių centrų, 12 ligoninių, šių įstaigų steigėjų valdymo funkcijos ir dar apie dešimt apskričių viršininkų vykdytų funkcijų. Savivaldybėms perduotos tokios svarbios funkcijos kaip specialiųjų mokyklų tinklo formavimas; pagalbos mokiniui, mokytojui įstaigų steigimas; ypatingų statinių ir valstybinės reikšmės bei rizikos objektuose esančių statinių naudojimo priežiūra; sveikatos, socialinės apsaugos ir kitų sričių funkcijos. Panaikinus apskričių viršininkų administracijas, savivaldybių atliekamų funkcijų padaugėjo, o Vyriausybės atstovų apskrityse vaidmuo, vykdant savivaldybių administracinę priežiūrą, tapo dar svarbesnis.

Savivaldybių administracinės priežiūros raidą, teisinį reglamentavimą ir su tuo susijusias problemas nagrinėjo Bakaveckas (2004, 2006, 2007), Andruškevičius (2004, 2008). Su savivaldybių administracinę priežiūrą bendraisiais bruožais, nesigilindami į problematiką, susijusią su šiuo konstituciniu institutu, supažindina įvairūs autoriai mokomosiose knygoose ir vadovėliuose, pavyzdžiui, Vidrinskaitė (2001), Deviatnikovaitė (2009) ir kt. Tyrimų, susijusių su administracinės priežiūros institutu, atlikta nedaug. Bene nuodugniausiai šį institutą analizavo Bakaveckas (2004, 2006, 2007). Tačiau konstatuotina, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovų apskrityse įgaliojimai, jų įgyvendinimo formos ir raiška plačiau neanalizuoti nė karto.

Tyrimo objektas – Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovų įgaliojimai įgyvendinant savivaldybių administracinę priežiūrą.

Tyrimo tikslas – išanalizuoti Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovų apskrityse įgaliojimus įgyvendinant savivaldybių administracinę priežiūrą 2008–2012 metais.

Uždaviniai:

- 1) apibrėžti savivaldybių administracinę priežiūrą;
- 2) išnagrinėti Vyriausybės atstovų apskrityse įgaliojimų įgyvendinimo formas, jų turinį, subjektus, kuriems šios formos yra skiriamos;
- 3) išanalizuoti Vyriausybės atstovų apskrityse vykdomos išankstinės savivaldybės kolegialių administravimo subjektų teisės aktų projektų kontrolės apimtį ir praktinį reikšmingumą;
- 4) ištirti Vyriausybės atstovų apskrityse savivaldybių administravimo subjektams teikiamų motyvuotų teikimų ir rašytinių reikalavimų priežastis, praktinį reikšmingumą;
- 5) išanalizuoti Vyriausybės atstovo kreipimosi į teismus priežastis, apimtį ir praktinį reikšmingumą.

Tyrimo metodai. Rengiant šį straipsnį buvo taikomi teoriniai mokslinių publikacijų, teisės aktų ir dokumentų analizės, lyginamosios ir loginės analizės, indukcijos, apibendrinimo, interviu metodai.

Straipsnyje analizuota Ministro Pirmininko tarnybos pateikta apibendrinta informacija apie Vyriausybės atstovų apskrityse veiklą kiekvieną pusmetį nuo 2008 iki 2012 metų. 2008–2012 metai pasirinkti todėl, kad penkerių metų intervalas yra pakankamas laikotarpis Vyriausybės atstovų veiklos pokyčiams pastebėti, jų vykdomos administracinės savivaldybių priežiūros veiksmingumui įvertinti. Dokumentų analizės imtis yra grįsta kriterijumi, kad Ministro Pirmininko tarnybos teikiamos apibendrintos informacijos ataskaitos apie Vyriausybės atstovų veiklą (10 ataskaitų) yra vienodos formos ir struktūros dokumentai. Interviu metodui pasirinkta ekspertinė imtis – vienas ekspertas, Vyriausybės atstovas Šiaulių apskrityje. Ekspertas yra Vyriausybės atstovų apskrityse seniūnas, atstovaujantis visiems Vyriausybės atstovams. Interviu metodas pasirinktas siekiant sužinoti Vyriausybės atstovo Šiaulių apskrityje nuomonę apie savivaldybių administracinės priežiūros įgyvendinimą. Ekspertas tiesiogiai susijęs su šios priežiūros vykdymu, taigi geriausiai gali atsakyti į tyrimo klausimus. Interviu klausimynas buvo sudarytas remiantis dokumentų analize, siekta sužinoti eksperto nuomonę per dokumentų analizę išryškėjusiais klausimais dėl įstatymų bazės, susijusios su savivaldybių administracinę priežiūrą, tobulinimo, dėl darbo krūvio Vyriausybės atstovų tarnybose, dėl tam tikrų Vyriausybės atstovų vykdomų įgaliojimų įgyvendinimo tvarkos.

Savivaldybių administracinės priežiūros samprata

Kontrolės santykių reglamentavimo instituto normų gausą liudija kontrolinės veiklos ir jos subjektų įvairovė: Valstybės kontrolė, savivaldybių veiklos administracinę priežiūrą, policijos ir kitų ministerijoms priklausančių įstaigų atliekama kontrolė, viešųjų paslaugų teikimo priežiūra ir kontrolė, administracinių sprendimų vykdymo kontrolė, specialiųjų įstatymų įgyvendinimo kontrolė.

Pasak Andruškevičiaus (2004), viešasis valdymas neįmanomas be valdymo institucijų pareigūnų atliekamos kontrolinės veiklos – patikrinimų, revizijų, audito, pavedimų vykdymo kontrolės ar, pavyzdžiui, administracinės priežiūros bei prevencijos veiksmų. Įstatymų ir kitų norminių teisės aktų įgyvendinimą lemia daugelis administracinės priežiūros, audito, prevencinių ir kitų administracinės kontrolės veiksmų. Juos atliekant, Andruškevičiaus (2008) teigimu, nustatoma, ar piliečiai, juridiniai asmenys, viešosios administracijos subjektai veikia tiksliai pagal įstatymus.

Bakaveckas (2012) teigia, jog viešojo administravimo subjektai turi ne tik vykdyti įstatymus ir kitus teisės aktus, bet ir prižiūrėti, kad kiti subjektai laikytųsi teisėtumo principo. Tokią funkciją galima pavadinti administracine priežiūra.

Kalesnykas (2005) administracinę priežiūrą įvardija kaip specialią valstybės įgaliotų viešojo administravimo institucijų veiklą, skirtą kontroliuoti ir tikrinti, kaip organizacine tvarka nepavaldžios valstybinės ar kitos įmonės, įstaigos, organizacijos, piliečiai laikosi specialių, visiems privalomų taisyklių (instrukcijų, tvarkos), nustatytų įstatymais ir kitais teisės aktais.

Bakaveckas (2012) taip pat siūlo panašią administracinės priežiūros apibrėžtį: „administracinė priežiūra – tai įgaliotų viešojo valdymo (administravimo) subjektų tikrinimas, kaip organizaciškai nepavaldūs administracinės teisės subjektai, vykdydami atitinkamas veiklos rūšis, laikosi ir vykdo teisės aktų nustatytus reikalavimus“.

Kai kurie autoriai (Kalesnykas, 2005) administracinę priežiūrą laiko valstybinės priežiūros, apimančios konstitucinę, prokurorinę ir teisminę priežiūrą, sudėtine dalimi. Tie patys autoriai nurodo, kad teisinėje literatūroje administracinė priežiūra apibūdinama kaip viešojo administravimo kontrolės rūšis, nes apima asmenų vykdomos veiklos tikrinimą. Be to, pritariama kitai nuomonei, kad administracinė priežiūra yra savarankiškas teisėtumo užtikrinimo būdas viešojo administravimo srityje.

Nikitin teigimu (2013), administracinė priežiūra yra priemonė, užkertanti kelią nuolat besikartojantiems nusikaltimams. Šis autorius administracinę priežiūrą aiškina siaurąja ir plačiąja prasme. Pasak jo, plačiąja prasme administracinė priežiūra yra specialus teisinis režimas, o siaurąja prasme – įstaigos ir jos vidinės veiklos priežiūra.

Bekkers ir Homburg (2002) administracinę priežiūrą apibūdina kaip sąveikos formą, kuria siekiama pagerinti politinę atskaitomybę tarp politikų ir politikos vykdytojų.

Andruškevičiaus (2004) nuomone, vykdant administracinę priežiūrą siekiama kelių tikslų:

- 1) gauti informaciją, ar teisės subjektai nepažeidžia įstatymų ir administracinio reglamentavimo aktais nustatytų taisyklių;
- 2) sukurti sąlygas, kurios neleistų daryti administracinių nusižengimų ir kitokių teisės pažeidimų.

Administracinė priežiūra (kontrolė) yra tam tikri veiksmai ir procedūros, kurios padeda savivaldybėms ir jų institucijoms nepažeidžiant įstatymų vykdyti suteiktas teises ir įgaliojimus (Pasaulio bankas, 2008).

Pasak Bakavecko (2012), administracine priežiūra atliekamos dvi funkcijos:

- 1) padedama prognozuoti, įspėti ir sustabdyti nepageidaujamų padarinių visuomenei atsiradimą;
- 2) už pažeidimus taikomos administracinės prievartos priemonės, turinčios prevencinę ir auklėjamąją funkcijas.

Administracinė priežiūra, kaip Lietuvos valstybės vykdomosios valdžios funkcija, įstatymuose ir

kituose teisės aktuose minima dvejopai (Andruškevičius, 2004): savivaldybių veiklos administracinė priežiūra ir tam tikra valstybinių inspekcijų, tarnybų, departamentų veikla.

Išskiriami du savivaldybių veiklos priežiūros ir kontrolės modeliai: administracinė priežiūra ir teisminė kontrolė (Puškorius, 2002). Kontinentinės teisės sistemos šalyse susiformavusi ir dominuoja administracinė savivaldybių veiklos priežiūra.

Andruškevičius ir Paškevičienė (2011) pabrėžia, jog pagrindinis savivaldybių administracinės priežiūros, kaip viešojo administravimo kontrolės formos, bruožas yra tai, kad šią funkciją atlieka Vyriausybė.

Pagal priežiūros principą numatoma, kad vietos savivaldos institucijų veiklą prižiūri valstybės valdžia. Išskiriami trys pagrindiniai vietos savivaldybių veiklos priežiūros tikslai: užtikrinti, kad būtų laikomasi teisėtumo ir konstitucinių principų, prižiūrėti, ar savivaldybės laiku ir ar išvis vykdo joms nustatytas funkcijas, ir užtikrinti, kad savivaldybių veikla būtų tikslinga (Chlivickas ir kt., 2010).

Deviatnikovaitė (2009) pažymi, kad savivaldybių administravimo institucijos sprendimus privalo priimti laikydamosi įstatymų, Vyriausybės nutarimų, tačiau jos nėra tiesiogiai pavaldžios vykdomosios valdžios institucijoms. Nei Vyriausybė, nei kitos vykdomosios valdžios institucijos neturi galių naikinti savivaldybių administravimo institucijų priimtų sprendimų, juos gali naikinti tik teismai.

Apibendrinant administracinės priežiūros sampratą, galima išskirti keletą pagrindinių aspektų: administracinė priežiūra – tai vykdomosios valdžios funkcija; ji skirta organizaciškai nepavaldžių subjektų tikrinimui, kontrolei atlikti; administracinę priežiūrą vykdančios institucijos turi tam tikrus įgaliojimus kontroliuojamų subjektų atžvilgiu. Savivaldybių administracinė priežiūra – tai valstybės vykdomosios valdžios funkcija, kurią vykdo Vyriausybės skiriami atstovai. Jų esminis veiklos principas – kontroliuoti savivaldybių institucijų veiklos teisėtumą.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovų apskirtyse įgaliojimų įgyvendinimo formos

Europos vietos savivaldos chartijos (Žin., 1999, Nr. 82-2418) 3 straipsniu nustatyta, kad vietinės valdžios organai turi teisę ir gebėjimą, laikydamiesi *įstatymais nustatytų ribų*, tvarkyti ir valdyti pagrindinę viešųjų reikalų dalį; 4 straipsnyje nurodyta, kad pagrindiniai vietinės valdžios organų įgaliojimai ir pareigos *nustatomos konstitucija arba statutu*, vietinės valdžios organai, laikydamiesi *įstatymais nustatytų ribų*, turi visišką laisvę vykdyti veiklą, susijusią su klausimais, kurie nėra pašalinti iš jų kompetencijos ar priskirti kitiems valdymo organams.

Lietuvos Respublikos Konstitucijos (2008) 120 straipsniu numatoma, kad valstybė remia savivaldybes, tačiau savivaldybės *pagal Konstituciją ir įstatymais apibrėžtą kompetenciją* veikia laisvai ir savarankiškai. Savivalda reiškia tam tikrą veiklos laisvę ir savarankiškumą, nepriklausomumą nuo valdžios institucijų. Vidrinskaitės (2001) nuomone, ši laisvė nėra beribė, o savarankiškumas nėra galimybė ignoruoti valstybės interesus. Todėl ypač svarbus yra savivaldybių ir valstybės interesų derinimo principas. Vienu atveju tai reiškiasi valstybei įvairiais būdais ir formomis remiant savivaldybes, kitu – koordinuojant bendrus veiksmus, kai siekiama svarbių socialinių tikslų, trečiu – valstybei įstatymais apibrėžtomis formomis prižiūrint savivaldybių veiklą (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimas, Žin., 1998, Nr. 18-435).

Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (Žin., 2006, Nr. 77-2975) 3 straipsnyje įtvirtintas įstatymo viršenybės principas. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektų *įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktais, o veikla turi atitikti teisės normas*. Administraciniai aktai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais. Atsižvelgiant į tai, kad savivaldybių institucijos yra viešojo administravimo subjektai, joms taip pat taikomas įstatymų viršenybės, arba kitaip – teisėtumo, principas.

Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo (Žin., 2008, Nr. 113-4290) 4 straipsnyje įtvirtintas savivaldybės veiklos ir savivaldybės institucijų priimamų sprendimų teisėtumo principas, kaip vienas iš pagrindinių principų, kuriais grindžiama vietos savivalda. Vadovaujantis šiuo principu, savivaldybės institucijų ir kitų savivaldybės viešojo administravimo subjektų veikla ir visais jų veiklos klausimais priimti sprendimai turi atitikti įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimus.

Konstitucijos (2008) 123 straipsnio 2 dalimi nustatyta: ar savivaldybės laikosi Konstitucijos ir įstatymų, ar vykdo Vyriausybės sprendimus, prižiūri Vyriausybės skiriami atstovai. Konstitucijos 123 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad Vyriausybės atstovo įgaliojimai ir jų vykdymo tvarka numatoma įstatymais.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas (Žin., 1998, Nr. 18-435) pažymėjo, kad Konstitucijos 123 straipsnio 2 ir 3 dalys sudaro vientisą visumą, nes jomis įtvirtinamas savivaldybių veiklos administracinės priežiūros institutas ir jam suteikiama konstitucinė reikšmė. Konstitucinis Teismas taip pat konstatavo, kad šio instituto konstituciniu įtvirtinimu siekiama specialių tikslų:

1) suteikti Vyriausybei teisę per savo skiriamus atstovus prižiūrėti savivaldybių veiklą;

2) apibrėžti tos priežiūros sritį, t. y. prižiūrėti, ar laikomasi Konstitucijos ir įstatymų, ar vykdomi Vyriausybės sprendimai;

3) nustatyti, kad Vyriausybės priežiūros įgaliojimų ribos apibrėžiamos įstatymu;

4) tokiais priežiūros ribojimais dar kartą pabrėžti savivaldybių savarankiškumą.

Savivaldybių veiklos teisėtumo kontrolės funkcija bendriausia prasme apibrėžiama Lietuvos Respublikos savivaldybių administracinės priežiūros įstatymo (Žin., 2004, Nr. 98-3626) 2 straipsnio 1 dalies norma: savivaldybių administracinę priežiūrą atlieka, tai yra prižiūri, ar savivaldybės laikosi Konstitucijos ir įstatymų, ar vykdo Vyriausybės sprendimus, Vyriausybės skiriami Vyriausybės atstovai.

Vyriausybės atstovas apskrityje yra valstybės tarnautojas – įstaigos vadovas, į pareigas konkurso būdu ketveriems metams skiriamas ir atleidžiamas Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymu nustatyta tvarka. Vyriausybės atstovas yra pavaldus Vyriausybei ir atskaitingas Ministrui Pirmininkui. Kiekvienoje apskrityje skiriamas vienas Vyriausybės atstovas, jam įgyvendinti įgaliojimus ir teises padeda Vyriausybės atstovo apskrityje tarnyba.

Vyriausybės atstovas apskrityje, prižiūrėdamas, ar savivaldybės laikosi Konstitucijos ir įstatymų, ar vykdo Vyriausybės sprendimus, savo įgaliojimus įgyvendina įvairiomis formomis, numatytais Lietuvos Respublikos savivaldybių administracinės priežiūros įstatymu.

Vyriausybės atstovas, įgyvendindamas įgaliojimus, turi gana plačias teises, numatytas Lietuvos Respublikos savivaldybių administracinės priežiūros įstatyme (Žin., 2004, Nr. 98-3626): susipažinti su savivaldybės administravimo subjektų teisės aktais; reikalauti šių teisės aktų ir su jais susijusių dokumentų kopijų, paaiškinimų, kodėl šie teisės aktai buvo priimti; dalyvauti Vyriausybės posėdžiuose ir valstybės institucijų organizuojamuose renginiuose, kai svarstomi savivaldybių veiklos klausimai; pagal kompetenciją kreiptis į valstybės institucijas su prašymu paaiškinti Vyriausybės nutarimų taikymo tvarką; dalyvauti savivaldybės institucijų posėdžiuose, savivaldybės tarybos nariams pranešti, kad jų svarstomi klausimai neatitinka įstatymų ar Vyriausybės nutarimų.

Vyriausybės atstovų apskrityse vykdomos išankstinės savivaldybės kolegialių administravimo subjektų teisės aktų projektų kontrolės analizė

Vyriausybės atstovas apskrityje, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos savivaldybių administracinės priežiūros įstatymu (Žin., 2004, Nr. 98-3626), atlieka išankstinę savivaldybės kolegialių administravimo subjektų rengiamų teisės aktų projektų priežiūrą.

Vyriausybės atstovo apskrityje įgaliojimų įgyvendinimo formos

Įgaliojimų įgyvendinimo forma	Įgaliojimų įgyvendinimo formos turinys	Sąlygos, kuriomis taikoma tokia įgaliojimų įgyvendinimo forma	Subjektas, kuriam skirta įgaliojimų įgyvendinimo forma
Motyvuotas teikimas	Siūlymas svarstyti teisės akto panaikinimo arba pakeitimo klausimą	Kai savivaldybės administravimo subjekto priimtas teisės aktas neatitinka Konstitucijos, įstatymų, Vyriausybės sprendimų	Kolegialus savivaldybės administravimo subjekto (savivaldybės taryba) Kitas savivaldybės administracijos subjekto (savivaldybės meras, administracijos direktorius, seniūnas ir pan.)
Rašytinis reikalavimas	Reikalavimas neatidėliojant įgyvendinti įstatymą, vykdyti Vyriausybės sprendimą	Kai savivaldybės administravimo subjekto nevykdo įstatymo ar Vyriausybės sprendimų	1. Kolegialus savivaldybės administravimo subjekto (savivaldybės taryba) 2. Kitas savivaldybės administracijos subjekto (savivaldybės meras, administracijos direktorius, seniūnas ir pan.)
Išankstinė teisės aktų projektų kontrolė	Išankstinė teisės aktų projektų peržiūra	Kai teisės akto projektas neatitinka Konstitucijos, įstatymų ir Vyriausybės sprendimų	Kolegialus savivaldybės administravimo subjekto (savivaldybės taryba)
Potvarkis	Teisės akto vykdymo sustabdymas	Kai nustatoma, kad: 1) priimtas teisės aktas, kuriuo remiantis gali būti sudarytas neteisėtas ir viešojo intereso neatitinkantis sandoris; 2) priimtu teisės aktu gali būti pažeidžiamas viešasis interesas.	1. Kolegialus savivaldybės administravimo subjekto (savivaldybės taryba) 2. Kitas savivaldybės administracijos subjekto (savivaldybės meras, administracijos direktorius, seniūnas ir pan.)
Pareiškimas dėl teisės akto teisėtumo administraciniam teismui	Kreipimasis į administracinį teismą su abstrakčiu pareiškimu, kad būtų ištirtas norminio administracinio akto teisėtumas	Kai abejojama, ar kolegialaus savivaldybės administravimo subjekto priimtas norminis administracinis teisės aktas (ar jo dalis) atitinka įstatymą ar Vyriausybės nutarimą	Administracinis teismas
Pareiškimas dėl viešojo intereso gynimo administraciniam teismui	Kreipimasis į administracinį teismą su pareiškimu, kad būtų apgintas viešasis interesas	Kai Vyriausybės atstovas mano, kad savivaldybės administravimo subjekto priimtais teisės aktais ar veiksmais (neveikimu) pažeidžiamas viešasis interesas	Administracinis teismas
Ieškinys dėl viešojo intereso gynimo bendrosios kompetencijos teismui	Ieškinio dėl viešojo intereso pareiškimas bendrosios kompetencijos teismui	Kai: 1) remiantis savivaldybės administravimo subjekto teisės aktu, neatitinkančiu Konstitucijos ir įstatymų, sudarytas sandoris savivaldybės vardu ir tuo sandoriu pažeidžiamas viešasis interesas; 2) yra kitų įstatymais numatytų sandorių negaliojimo pagrindų.	Bendrosios kompetencijos teismas
Prašymas administraciniam teismui dėl teisės akto panaikinimo arba įpareigojimo vykdyti įstatymą ar Vyriausybės sprendimą	Kreipimasis į administracinį teismą su prašymu panaikinti teisės aktą (ar jo dalį) arba įpareigoti savivaldybės instituciją vykdyti įstatymą ar Vyriausybės sprendimą	Kai: 1) savivaldybės administravimo subjekto, apsvaistęs Vyriausybės atstovo teikimą, atsisako ginčijamą teisės aktą pakeisti ar panaikinti; 2) savivaldybės administravimo subjekto, apsvaistęs Vyriausybės atstovo reikalavimą, atsisako jį vykdyti.	Administracinis teismas

Šaltinis: parengta straipsnio autorių, remiantis Lietuvos Respublikos savivaldybių administracinės priežiūros įstatymu.

Valstybės kontrolės pateiktoje Valstybinio audito ataskaitoje apie savivaldybių administracinę priežiūrą (2010) pabrėžiama, kad išankstinė savivaldybės kolegialių administravimo subjektų rengiamų teisės aktų projektų priežiūra yra vienas iš svarbiausių savivaldybių administracinės priežiūros etapų, nes suteikia galimybę sumažinti savivaldybėse priimamų neteisėtų teisės aktų skaičių dar teisės akto priėmimo procese.

Tuo atveju, kai nustatoma, kad savivaldybės kolegialaus administravimo subjekto rengiamas teisės akto projektas neatitinka įstatymų arba Vyriausybės nutarimų, Vyriausybės atstovas apskrityje privalo nedelsdamas pranešti tai subjektui, rengiančiam teisės akto projektą. Dažniausiai neatitikimai ištaisomi dar iki savivaldybės tarybos posėdžio, kuriame teisės aktas turi būti svarstomas ir priimamas. Kai teisės akto projektas netaisomas, Vyriausybės atstovas apskrityje gali dalyvauti savivaldybės tarybos posėdžiuose ir savivaldybės tarybos nariams pranešti, kad svarstomas projektas neatitinka įstatymų ar Vyriausybės nutarimų. Jei teisės akto projektas, neatitinkantis įstatymų ir kitų teisės aktų, vis tiek priimamas, Vyriausybės atstovas rengia savivaldybės tarybai teikimą pakeisti arba panaikinti priimtą sprendimą. Jeigu savivaldybės taryba atsisako pakeisti ar panaikinti sprendimą, Vyriausybės atstovas šį teisės aktą skundžia teismui.

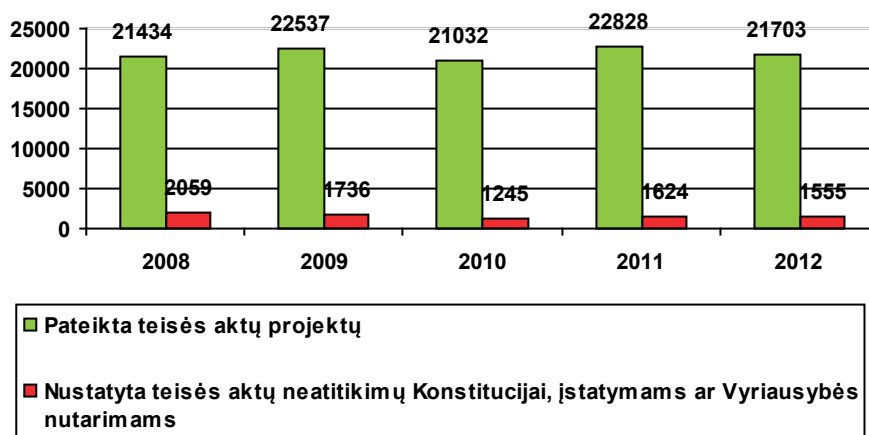
Per tiriamą laikotarpį (2008–2012 metai) savivaldybės pateikė daugiau kaip 109 tūkstančius (tikslus skaičius – 109 534) teisės aktų projektų, visus juo patikrino Vyriausybės atstovai apskrityse. Iš visų teisės aktų projektų vidutiniškai 7,5 % neatitiko įstatymų ir kitų teisės aktų.

Analizuojant Ministro Pirmininko tarnybos pateiktą apibendrintą informaciją apie Vyriausybės atstovų apskrityse veiklą tiriamuoju laikotarpiu, pastebėtas

teisės aktų projektų, neatitinkančių įstatymų ir kitų teisės aktų, skaičiaus nepastovumas (žr. 1 pav.). Ministro Pirmininko tarnybos pateiktoje 2008 metų informacijoje pastebėtas nuolatinis teisės aktų projektų, neatitinkančių įstatymų ir kitų teisės normų, skaičiaus didėjimas. 2008 metais įstatymų ar kitų teisės aktų neatitiko apie 9,6 % teisės aktų projektų, o 2009 metais pateiktose ataskaitose matyti, kad procentinis skaičius ne tik nustojo augti, bet ir gerokai sumažėjo (7,9 %). 2010 metais įstatymų ir kitų teisės aktų neatitinkančių tarybų sprendimų projektų sumažėjo iki 5,9 %. 2011 metais vėl padaugėjo tarybų sprendimų projektų, neatitinkančių įstatymų ir kitų teisės aktų normų (iki 7,11 %), 2012 metais situacija nebesikeitė (7,17 %).

Dažniausi savivaldybių tarybų sprendimų projektų neatitikties įstatymams ir kitiems teisės aktams pažeidimai, nustatyti analizuojant Ministro Pirmininko tarnybos pateiktą apibendrintą informaciją apie Vyriausybės atstovų veiklą 2008–2012 metais, yra šie: projektuose dažnai nurodomas netinkamas teisinis pagrindas; dažnai nenurodoma sprendimo apskundimo tvarka; sprendimų projektai nepagrįsti objektyviais duomenimis ar faktais, teisės normomis; sprendimų projektais numatoma spręsti klausimus, neturint įstatymais nustatyta tvarka suteiktų įgaliojimų; kartais pačiais tarybų sprendimų projektais, skirtais įstatymams ar Vyriausybės nutarimams įgyvendinti, pažeidžiami aukštesnės hierarchinės galios teisės aktai.

Galima daryti išvadą, kad Vyriausybės atstovų peržiūrai pateikiamas gana daug teisės aktų projektų. Bendras teisės aktų projektų, neatitinkančių įstatymų ar kitų teisės aktų, skaičius nėra labai didelis – svyruoja nuo 6 iki 10 procentų visų pateikiamų projektų skaičiaus. Labai didelė dalis teisės aktų projektų

1 pav. Patikrintų teisės aktų projektų ir teisės aktų projektų, neatitikusių įstatymų ir kitų teisės aktų, skaičių atitinkamais metais palyginimas

Šaltinis: parengta straipsnio autorių, remiantis 2008–2012 metų Ministro Pirmininko tarnybos pateikta apibendrinta informacija apie Vyriausybės atstovų veiklą.

neatitiktųjų įstatymams ištaisomos dar iki tarybos posėdžio, kuriame teisės aktas turi būti priimamas, todėl neteisėtų teisės aktų skaičius gerokai sumažėja. Taigi įstatymais numatyta išankstinė savivaldybės kolegialių administravimo subjektų teisės aktų kontrolė praktikoje taikoma labai dažnai ir duoda realią naudą.

Vyriausybės atstovų pateiktų motyvuotų teikimų analizė

Vyriausybės atstovui apskrityje Lietuvos Respublikos savivaldybių administracinės priežiūros įstatymu (Žin., 2004, Nr. 98-3626) yra suteiktas įgaliojimas prižiūrėti, ar savivaldybės kolegialių ir nekolegialių administravimo subjektų teisės aktai neprieštaruoja įstatymams, Vyriausybės sprendimams ir kitiems teisės aktams. Nustatęs, kad teisės akte yra prieštaravimų, Vyriausybės atstovas privalo motyvuotu teikimu pasiūlyti atitinkamam savivaldybės administravimo subjektui svarstyti teisės akto pakeitimo ar panaikinimo klausimą.

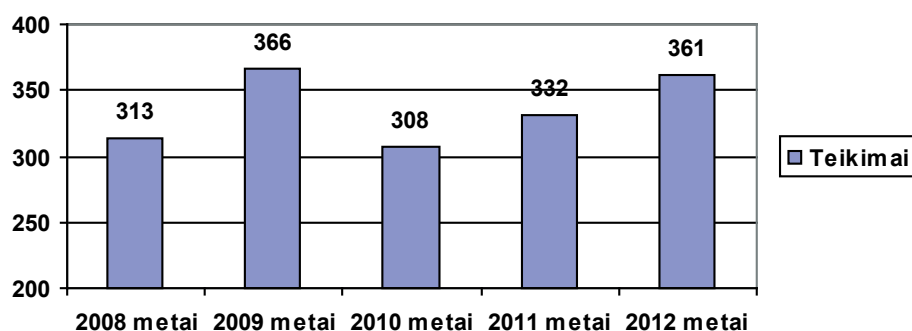
Nustatyta, kad tiriamu laikotarpiu (2008–2012 metais) Vyriausybės atstovai apskrityse iš viso pateikė 1680 motyvuotus teikimus savivaldybių administravimo subjektams dėl teisės aktų pakeitimo ar panaikinimo (žr. 2 pav.). Motyvuotų teikimų skaičius

per daug nesikeitė nė vienais metais – svyravo nuo 308 iki 366.

Motyvuoti teikimai, kaip Vyriausybės atstovo apskrityje įgaliojimo įgyvendinimo forma, teikiami tada, kai savivaldybės administravimo aktas jau priimtas. Lyginant teisės aktų projektų neatitikties įstatymams (apie 7 % visų Vyriausybės atstovams pateiktų teisės aktų projektų) ir jau priimtų teisės aktų, neatitinkančių įstatymų ar kitų teisės aktų (apie 0,25 % priimtų teisės aktų), skaičių, galima pastebėti, kad Vyriausybės atstovo apskrityje teisės aktų projektų priežiūra atliekamas labai didelis darbas mažinant neteisėtų savivaldybių teisės aktų skaičių.

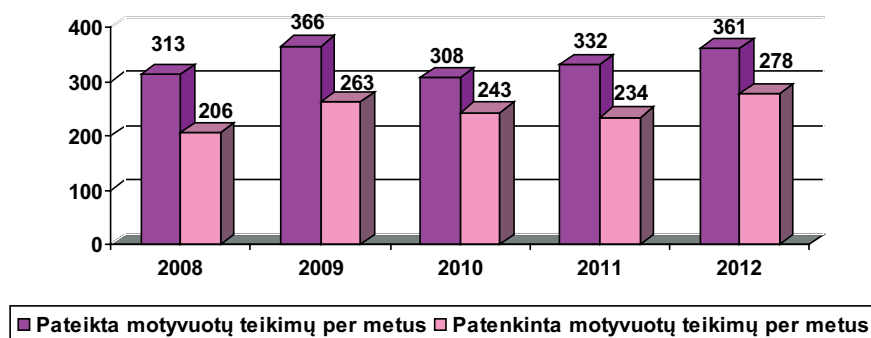
Vadovaujantis Lietuvos Respublikos savivaldybių administracinės priežiūros įstatymu (Žin., 2004, Nr. 98-3626), tuo atveju, jei motyvuotas teikimas skirtas kolegialiam savivaldybės administravimo subjektui, jis turi būti apsvarstytas artimiausiame posėdyje, bet ne vėliau kaip per vieną mėnesį. Kiti savivaldybių administravimo subjektai motyvuotą teikimą privalo apsvarstyti ne vėliau kaip per vieną savaitę nuo teikimo gavimo dienos.

Motyvuotas teikimas gali būti patenkintas arba atmestas. Nustatyta, kad tiriamuoju laikotarpiu

2 pav. Vyriausybės atstovų apskrityse pateikti motyvuoti teikimai dėl savivaldybių administravimo subjektų priimtų teisės aktų pakeitimo ar panaikinimo

Šaltinis: parengta straipsnio autorių, remiantis 2008–2012 metų Ministro Pirmininko tarnybos pateikta apibendrinta informacija apie Vyriausybės atstovų veiklą.

3 pav. Motyvuotų teikimų pateikimo ir patenkinimo palyginimas

Šaltinis: parengta straipsnio autorių, remiantis 2008–2012 metų Ministro Pirmininko tarnybos pateiktomis apibendrintomis informacijomis apie Vyriausybės atstovų veiklą.

didžiausią dalį (apie 71 %, lyginant visus metus nuo 2008 iki 2012 imtinai) Vyriausybės atstovų motyvuotų teikimų savivaldybės patenkino (žr. 3 pav.).

Nustatyta, kad daugumos nepatenkintų motyvuotų teikimų terminas atidėtas, dėl kitų kreiptasi į teismą. Nors Lietuvos Respublikos savivaldybių administracinės priežiūros įstatymu (Žin., 2004, Nr. 98-3626) numatoma teikimų atidėjimo galimybė, tačiau savivaldybės institucijos prašymas atidėti teikimo vykdymo terminą turi būti pagrįstas ir motyvuotas.

Vyriausybės atstovas Šiaulių apskrityje teikimo atidėjimo praktiką vertina teigiamai. Eksperto nuomone, tarnybos specialistai apkraunami papildomu darbu ruošiant dokumentus teismams, teisminiai procesai vyksta labai ilgai. Ekspertas turi ne vieną savo praktikos pavyzdį, kai specialistai paruošė ir pateikė medžiagą teismui, o dar neįvykus pirmajam teismo posėdžiui savivaldybės institucija įvykdė Vyriausybės atstovo teikimą. Tokiu atveju būtų buvę daug efektyviau vieną ar du kartus atidėti teikimo vykdymo terminą.

Ministro Pirmininko tarnybos paskelbtoje informacijoje apie Vyriausybės atstovų veiklą nurodomi tik dažniausiai pažeidžiami įstatymai ar Vyriausybės nutarimai. Nuo 2008 iki 2012 metų priimdamos teisės aktus savivaldybių institucijos daugiausia pažeidė Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymą – net 629 kartus. Šio įstatymo pažeidimų 2009 metais buvo daugiausia per visą tiriamąjį laikotarpį – įstatymas pažeistas net 159 kartus. Galima daryti prielaidą, kad šie pažeidimai susiję su daugkartiniais Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo pakeitimais 2008 metų pabaigoje.

Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas yra antrasis savivaldybių institucijų dažniausiai pažeidžiamų teisės aktų sąrašas. Ne vieną kartą pažeistos ir Lietuvos Respublikos šilumos ūkio, taip pat Lietuvos Respublikos švietimo įstatymų teisės normos. Rečiau pažeidžiamos Lietuvos Respublikos rinkliavų, Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo, Lietuvos Respublikos valstybės politikų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatymų nuostatos.

Valstybės kontrolės pateiktoje Valstybinio audito ataskaitoje apie savivaldybių administracinę priežiūrą (2010) pabrėžiama, kad tikrinami ne tik savivaldybės kolegialių, bet ir nekolegialių administravimo subjektų priimami teisės aktai. Nekolegialių savivaldybės administravimo subjektų yra daug – savivaldybės meras, administracijos direktorius, seniūnas ir panašiai. Auditoriai nustatė, kad ne visi Vyriausybės atstovai tikrina vienodus teisės aktus, pvz., savivaldybės tarybos kolegijos sprendimus tikrina tik 5 iš 10 Vyriausybės atstovų, administracijos direktoriaus įsakymus personalo klausimais – 6 iš 10 Vyriausybės atstovų. Visi 10 Vyriausybės atstovų tikrina savivaldybės

tarybos sprendimus, mero potvarkius, administracijos direktoriaus įsakymus veiklos klausimais. Kadangi nei Lietuvos Respublikos savivaldybių administracinės priežiūros įstatymu, nei kitu teisės aktu nenustatoma, kokius teisės aktus turi tikrinti Vyriausybės atstovai, galima daryti išvadą, kad nevienodai paskirtomas darbo krūvis skirtingų apskričių Vyriausybės atstovams ir jų tarnybų specialistams, taip pat ne visur vienodai įgyvendinama savivaldybių administracinė priežiūra.

Vyriausybės atstovų 2008–2012 metais pateiktų motyvuotų teikimų analizė atskleidė, kad priimtų teisės aktų, neatitinkančių įstatymų ar kitų teisės aktų, skaičius yra kur kas mažesnis nei tokių pat teisės aktų projektų skaičius. Tam didelę įtaką turi Vyriausybės atstovo apskrityje atliekama teisės aktų projektų kontrolė. Daugiausia pateiktų motyvuotų teikimų yra patenkinami iš karto, kitų terminas atidedamas arba Vyriausybės atstovas kreipiasi į teismą. Savivaldybių institucijos dažniausiai pažeidžia Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo nuostatas. Tyrimo duomenys atskleidė, kad reikėtų įstatymu ar įstatymo įgyvendinamaisiais teisės aktais apibrėžti, kokius savivaldybės institucijų teisės aktus Vyriausybės atstovas apskrityje turėtų tikrinti įgyvendindamas jam pavestą įgaliojimą tikrinti, ar teisės aktai neprieštarauja Konstitucijai ir įstatymams, Vyriausybės nutarimams ir kitiems teisės aktams.

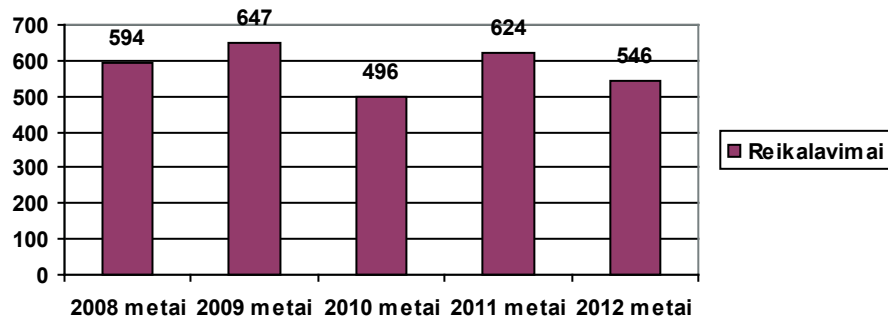
Vyriausybės atstovų apskrityje rašytinių reikalavimų analizė

Vyriausybės atstovai apskrityse prižiūri, ar savivaldybių institucijos laikosi Konstitucijos ir įstatymų, ar vykdo Vyriausybės nutarimus. Kai nustatoma savivaldybės administravimo subjekto veiklos neatitiktis įstatymams, Vyriausybės nutarimams, Vyriausybės atstovas reikalauja, kad įstatymai būtų įgyvendinti, o Vyriausybės nutarimai įvykdyti. Šis įgaliojimas įgyvendinamas rašytinio reikalavimo forma.

Per tiriamą laikotarpį (2008–2012 metais) Vyriausybės atstovai apskrityse iš viso pateikė 2907 rašytinius reikalavimus savivaldybių administravimo subjektams neatidėliojant įgyvendinti įstatymą arba vykdyti Vyriausybės sprendimą. Tiriamuoju laikotarpiu rašytinių reikalavimų skaičius svyravo nuo 496 iki 624 (žr. 4 pav.).

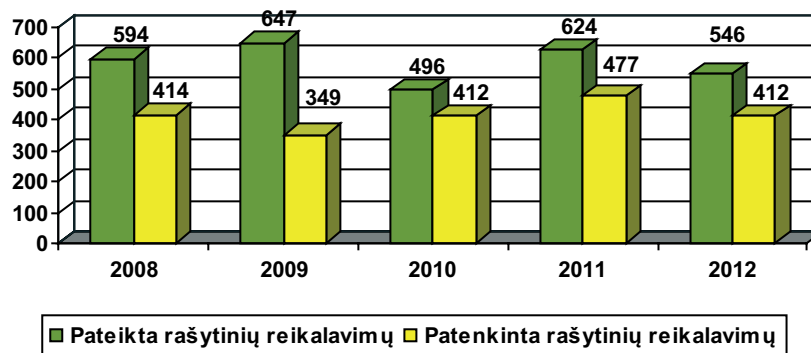
Rašytinių reikalavimų analizė tiriamuoju laikotarpiu parodė, kad 2010 metais Vyriausybės atstovai apskrityse pateikė apie 150 mažiau rašytinių reikalavimų nei 2009 metais. Tokio mažėjimo priežastimi galima būtų laikyti 2011 metų pradžioje vykusius savivaldybių tarybų rinkimus: savivaldybių tarybų nariai vykdė visus įstatymus ir Vyriausybės sprendimus. Galbūt dėl tos pačios priežasties – dėl savivaldybių tarybų

4 pav. Vyriausybės atstovų pateikti rašytiniai reikalavimai savivaldybių administravimo subjektams nedelsiant vykdyti įstatymus ar Vyriausybės nutarimus

Šaltinis: parengta straipsnio autorių, remiantis 2008–2012 metų Ministro Pirmininko tarnybos pateikta apibendrinta informacija apie Vyriausybės atstovų veiklą.

5 pav. Rašytinių reikalavimų pateikimo ir patenkinimo palyginimas

Šaltinis: parengta straipsnio autorių, remiantis 2008–2012 metų Ministro Pirmininko tarnybos pateikta apibendrinta informacija apie Vyriausybės atstovų veiklą.

rinkimų – 2011 metais pateikta kone daugiausia rašytinių reikalavimų per visą tiriamą laikotarpį. Naujai išrinktos savivaldybių tarybos galėjo būti dar ne visai įsitraukusios į darbą ir padaryti daugiau pažeidimų vykdydamos įstatymus ar Vyriausybės nutarimus nei įprastai.

Reikalavimų skaičių lyginant su teikimų skaičiumi (atitinkamai 2907 ir 1680), galima daryti išvadą, kad savivaldybių administravimo subjektai gerokai dažniau nevykdo įstatymų ar Vyriausybės nutarimų, nei juos pažeidžia priimdami neteisėtus teisės aktus.

Reikalavimų tiriamuoju laikotarpiu analizė parodė, kad apie 72 procentai visų pateiktų rašytinių reikalavimų buvo įvykdyti nedelsiant (žr. 5 pav.). Kai savivaldybės administravimo subjektas nevykdo rašytinio reikalavimo, dėl tokio neveikimo Vyriausybės atstovas apskrityje kreipiasi į teismą. Jei savivaldybės administravimo subjektas pateikia pagrįstą ir motyvuotą prašymą atidėti reikalavimo įvykdymo terminą, Vyriausybės atstovas apskrityje turi teisę tai padaryti. Valstybinio audito ataskaitoje (2010) pabrėžta, kad dėl reikalavimų atidėjimo įstatymų įgyvendinimas

gali tęstis net keletą metų, o dėl to gali nukentėti savivaldybės gyventojų gerovė.

Atlikus Ministro Pirmininko tarnybos pateiktos apibendrintos informacijos apie Vyriausybės atstovų veiklą tam tikrais veiklos pusmečiais tiriamuoju laikotarpiu analizę, galima išskirti pagrindines priežastis, dėl ko dažniausiai neįgyvendinami įstatymai, nevykdomi Vyriausybės nutarimai:

- 1) nepakankamas dalies savivaldybių administracijų direktorių dėmesys įstatymų, Vyriausybės nutarimų įgyvendinimo kontrolei;
- 2) dalies savivaldybių tarybų narių atsakomybės nedelsiant priimti būtinus teisės aktus stoka;
- 3) savivaldybės lėšų stoka;
- 4) dalies tarybų narių atsakomybės nedelsiant priimti politiškai nepopuliarius teisės aktus stoka;
- 5) atitinkamų sričių kvalifikuotų specialistų (teisininkų, auditorių, architektų) trūkumas savivaldybėse;
- 6) dažna teisės aktų kaita;
- 7) informacijos apie teisės aktų praktinį taikymą trūkumas;
- 8) ilgai besitęsiantis bylinėjimasis teismuose.

Valstybės kontrolės pateiktoje Valstybinio audito ataskaitoje apie savivaldybių administracinę priežiūrą (2010) pabrėžta, jog svarbiausia problema, kodėl savivaldybės neįgyvendina įstatymų ir nevykdo Vyriausybės sprendimų, yra ne savivaldybių personalo kompetencijos stoka, o tai, kad Vyriausybės atstovai apkraunami teisės aktų ir jų projektų priežiūra ir nebegali visa apimtimi prižiūrėti savivaldybių dėl įstatymų ir Vyriausybės nutarimų įgyvendinimo. Auditorių nuomone, dėl nepakankamos Vyriausybės atstovų vykdomos priežiūros kai kurių įstatymų ir Vyriausybės nutarimų nuostatas savivaldybės įgyvendina tik keleri metai nuo jų įsigaliojimo.

Vyriausybės atstovas Šiaulių apskrityje nesutinka su šia auditorių nuomone. Jo manymu, Vyriausybės atstovų negalima kaltinti dėl nepakankamos priežiūros. Kiekvienoje savivaldybės institucijoje atitinkamos srities specialisto pareigybės apraše nurodoma, kad specialistas turi stebėti savo kuruojamos srities teisės aktų kaitą ir įgyvendinimą. Ekspertas siūlo įstatymais įtvirtinti nuostatą, kad jei skyrius ar specialistas nestebėjo teisės aktų kaitos ir dėl to savivaldybė neįvykdė įstatymų ar Vyriausybės nutarimų, tokiam specialistui ar skyriui būtų galima taikyti sankciją, pavyzdžiui, vienus ar kelerius metus neskatinėti kategorijos kėlimu ar priedų skyrimu.

Atlikta rašytinių reikalavimų tiriamuoju laikotarpiu analizė parodė, kad savivaldybių institucijos gana dažnai neįgyvendina Konstitucijos, įstatymų nuostatų, nevykdo Vyriausybės sprendimų. Kai kuriais atvejais tai galima susieti su savivaldybių tarybų rinkimais. Dažniausiai rašytiniai reikalavimai būna patenkinami nedelsiant, tačiau pasitaiko atvejų, kai įstatymų įgyvendinimas ir Vyriausybės nutarimų vykdymas užsitęsia net iki kelerių metų. Vyriausybės atstovų nuomone, dažniausiai įstatymai neįgyvendinami, o Vyriausybės nutarimai nevykdomi dėl savivaldybių personalo kompetencijos stokos ir atsakomybės trūkumo.

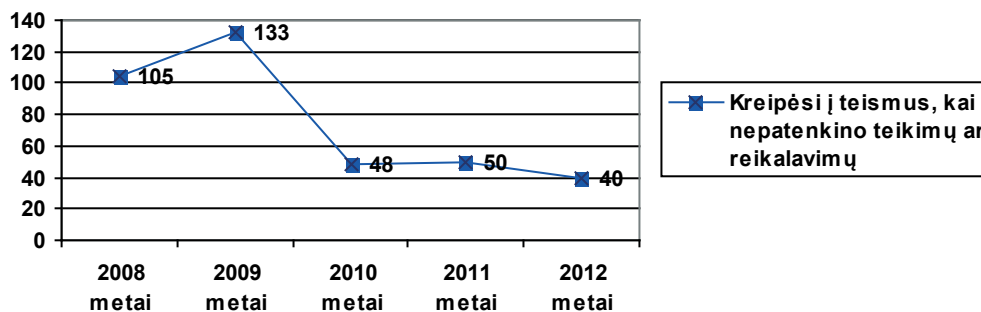
Vyriausybės atstovų kreipimosi į teismus analizė

Viena iš formų, kuriomis Vyriausybės atstovai įgyvendina jiems suteikus įgaliojimus, yra kreipimaisi į teismus. Lietuvos Respublikos savivaldybių administracinės priežiūros įstatymu (Žin., 2004, Nr. 98-3626) numatomas keletas kreipimosi į teismus atvejų:

- 1) kai savivaldybės administravimo subjektas nesutinka pakeisti ar panaikinti ginčijamą teisės aktą, t. y. atsisako patenkinti Vyriausybės atstovo motyvuotą teikimą;
- 2) kai savivaldybės administravimo subjektas nesutinka įgyvendinti įstatymo ar vykdyti Vyriausybės nutarimo, t. y. nevykdo rašytinio reikalavimo;
- 3) kai Vyriausybės atstovas abejoja, ar savivaldybės administravimo subjekto priimtas norminis administracinis aktas arba jo dalis atitinka įstatymą ar Vyriausybės norminį aktą;
- 4) kai Vyriausybės atstovas mano, kad savivaldybės administravimo subjekto priimti teisės aktai ar veiksmai pažeidžia viešąjį interesą.

Kaip vieną iš kreipimosi į teismus rūšių galima įvardyti Vyriausybės atstovų apskrityse kreipimąsi į teismus, kai savivaldybių administravimo subjektai nepatenkino motyvuotų teikimų ir nevykdė rašytinių reikalavimų.

Ministro Pirmininko tarnybos pateiktoje apibendrintoje informacijoje apie Vyriausybės atstovų veiklą pateikta statistika, kiek kartų Vyriausybės atstovai kreipėsi į teismus dėl jų reikalavimų nevykdymo. Nagrinėjamu laikotarpiu (2008–2012 metais) nustatytas Vyriausybės atstovų kreipimosi į teismus sumažėjimas (žr. 6 pav.). 2009 metais Vyriausybės atstovai apskrityse labai aktyviai naudojosi šiuo savo įgaliojimu – kreipėsi į teismą net 133 kartus (2008 metais kreipėsi 105 kartus). Nuo 2009 metų situacija pasikeitė: kreipimosi į teismą skaičius sumažėjo beveik tris kartus – iki 48 kreipimųsi. Vėlesniais metais šis skaičius reikšmingai nebeaugo, atvirkščiai – 2012 metais sumažėjo iki 40-ies kreipimųsi.

6 pav. Vyriausybės atstovų apskrityse kreipimosi į teismus, kai savivaldos subjektai nepatenkino jų teikimų ar reikalavimų, skaičiaus kaita 2008–2012 metais.

Šaltinis: parengta straipsnio autorių, remiantis 2008–2012 metų Ministro Pirmininko tarnybos pateikta apibendrinta informacija apie Vyriausybės atstovų veiklą.

Lyginant pateiktų motyvuotų teikimų ir rašytinių reikalavimų skaičių su kreipimaisi į teismą dėl jų nevykdymo ar nepatenkinimo (žr. 7 pav.), nustatyta, kad kreipimosi į teismus skaičius priklauso nuo teikimų ir reikalavimų skaičiaus: 2009 metais teikimų ir reikalavimų buvo pateikta daugiausia, tad ir kreipimosi į teismus skaičius šiais metais didžiausias. Tačiau analizuojant procentine išraiška 2009 metais net 13 procentų Vyriausybės atstovo reikalavimų ar teikimų vykdymas baigėsi Vyriausybės atstovo pareiškimu teismui. Vėlesniais metais situacija pasikeitė – nuo 2010 metų teismuose ginčijamasi tik dėl 5 procentų teikimų ar reikalavimų vykdymo. Darytina prielaida, kad tokį didelį kreipimosi į teismus sumažėjimą būtų galima susieti su aktyvia Vyriausybės atstovų prevencine veikla vykdant savivaldybių kolegialių administravimo subjektų išankstinę teisės aktų priežiūrą: kuo mažiau nusižengiama įstatymams, tuo mažiau reikia Vyriausybės atstovų apskrityse įsikišimo.

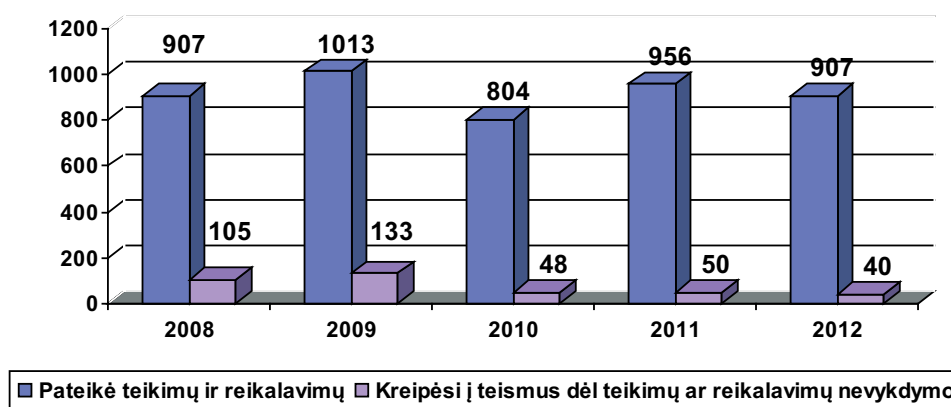
Vyriausybės atstovas Šiaulių apskrityje, paklaustas apie tokį reikšmingą kreipimosi į teismus skaičiaus sumažėjimą 2010 metais, darė dvi prielaidas: arba savivaldybės administravimo subjektai noriau tenkino motyvuotus teikimus ar vykdė rašytinius reikalavimus, arba Vyriausybės atstovų buvo dažniau motyvuotai ir pagrįstai prašoma atidėti teikimų ir reikalavimų įvykdymo terminą, o jie tam neprieštaravo.

Analizuojant Vyriausybės atstovų apskrityse kreipimusi į teismus, kai nevykdomi reikalavimai ar nepatenkinami teikimai, skaičių pagal Vyriausybės atstovų tarnybas, nustatyta, kad lyginant 2008 ir 2009 metus galima įžvelgti panašumų: didžioji dalis Vyriausybės atstovų prašymų teismams pateikti Vyriausybės atstovo Vilniaus apskrityje (2008 m. I pusmetį iš 51 prašymo – 39, II pusmetį iš 54 prašymų – 43; 2009 m. I pusmetį iš 72 prašymų – 64). Galima

daryti prielaidą, kad arba savivaldybės dažnai atmeta Vyriausybės atstovo Vilniaus apskrityje motyvuotus teikimus ar rašytinius reikalavimus, arba šis Vyriausybės atstovas labai dažnai nepratęsia teikimo ar reikalavimo įvykdymo termino, kaip tai daro Vyriausybės atstovai kitose apskrityse. Viena vertus, tokia praktika pagirtina – Vyriausybės atstovas neatidėlioja terminų ir nevilkina teisėtumo įgyvendinimo, kita vertus, pats teisminis procesas gali užtrukti ilgiau nei savivaldybės prašytas atidėjimo terminas.

Vyriausybės atstovas apskrityje taip pat gali kreiptis į administracinį teismą su abstrakčiu pareiškimu, kad būtų ištirtas norminio administracinio akto teisėtumas, jei mano, jog toks aktas ar jo dalis gali neatitikti įstatymo ar Vyriausybės norminio akto. Pažymėtina, kad nei Lietuvos Respublikos savivaldybių administracinės priežiūros (1998), nei Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymu (1999), nei kitais įstatymais Vyriausybės atstovui apskrityje nesuteikiama galimybė kreiptis į teismą dėl individualaus administracinio akto teisėtumo nustatymo.

Abstrakčių pareiškimų dėl savivaldybės administravimo subjektų norminių administracinių aktų teisėtumo tiriamuoju laikotarpiu analizė atskleidė, kad jų skaičius santykinai nėra didelis: svyruoja nuo 11 iki 17 per metus. Nustatyta, kad daugiausia pareiškimų teismams pateikė Vyriausybės atstovas Vilniaus apskrityje: per tiriamą laikotarpį iš viso pateikti 72 abstraktūs pareiškimai dėl teisėtumo administraciniams teismams ir iš jų daugiau nei pusę, net 42, pateikė Vyriausybės atstovas Vilniaus apskrityje. O Vyriausybės atstovas Tauragės apskrityje nepateikė nė vieno prašymo. Manytina, kad pareiškimų teismams nepateikimo negalima laikyti neigiamu Vyriausybės atstovų darbo rodikliu, nes tiriamu laikotarpiu galėjo nebūti poreikio kreiptis į teismą dėl norminio administracinio akto teisėtumo arba Vyriausybės atstovas

7 pav. Vyriausybės atstovų pateiktų teikimų ir reikalavimų skaičiaus palyginimas su kreipimusi į teismus dėl šių teikimų ar reikalavimų nevykdymo skaičiumi

Šaltinis: parengta straipsnio autorių, remiantis 2008–2012 metų Ministro Pirmininko tarnybos pateikta apibendrinta informacija apie Vyriausybės atstovų veiklą.

ir savivaldybės kilusias problemas galėjo išspręsti be kreipimosi į teismą procedūras.

Atlikta analizė parodė, kad pareiškimas bendrosios kompetencijos arba administraciniam teismui dėl viešojo intereso gynimo yra itin retas reiškinys Vyriausybės atstovų veikloje. 2008 metais pateiktas tik vienas ieškinys dėl viešojo intereso gynimo, 2009 metais – daugiausia visu tiriamuoju laikotarpiu, t. y. 4 ieškiniai, 2010 metais – dar 2 ieškiniai. Pabrėžtina, kad visi pateikti ieškiniai 2010 metais buvo tebenagrinėjami teismuose. Nuo 2011 metų ieškinių dėl viešojo intereso gynimo nebepateikė nė vienas Vyriausybės atstovas apskrityje. Galima daryti išvadą, kad viešojo intereso gynimas yra sudėtingas procesas – teismuose bylos gali užsitęsti net iki kelerių metų ir joms gali reikėti daug lėšų.

Vyriausybės atstovas Šiaulių apskrityje pabrėžia, jog susiklostė praktika, kai viešojo intereso gynimas yra daugiau prokuratūros funkcija, nes viešojo intereso gynimas dažniausiai būna susiję su ekonominiais klausimais, kurių neturi teisės spręsti Vyriausybės atstovai apskrityse.

Tyrimas atskleidė, jog pastaraisiais metais Vyriausybės atstovai apskrityse imasi visų priemonių, kad jų teikimai ar reikalavimai būtų vykdomi be teisminės valdžios įsikišimo. Prašymų nagrinėjimas teismuose dažniausiai labai užsitęsia, dėl to vilkinamas įstatymo įgyvendinimas ar Vyriausybės nutarimo vykdymas, taip pat teismo proceso metu vis dar galioja savivaldybių administravimo subjekto priimtas neteisėtas teisės aktas, o dėl to gali būti padaryta žala ir savivaldybės gyventojams, ir valstybei. Ieškinių nagrinėjimas teismuose nemažai kainuoja ir mokesčių mokėtojams, todėl ir Vyriausybės atstovai, ir savivaldybių administravimo subjektai turėtų stengtis išvengti prašymų nagrinėjimo teismuose.

Pareiškimų ir prašymų teismams analizė parodė, kad kai kuriomis savo teisėmis kreiptis į teismus Vyriausybės atstovai naudojami aktyviau, kai kuriomis pasyviau, tačiau esmė – ne pareiškimų teismams skaičius, o tai, ar motyvuotai Vyriausybės atstovas teikė teismams pareiškimus, ar teisminis procesas turi realios naudos valstybei ir visuomenei.

Išvados

Savivaldybių administracinė priežiūra – tai valstybės vykdomosios valdžios funkcija, kurią vykdo Vyriausybės skiriami atstovai. Jų esminis veiklos principas – kontroliuoti savivaldybių institucijų veiklos teisėtumą. Teisėtumas yra vienas iš pagrindinių teisinės valstybės principų.

Vyriausybės atstovų atliekama savivaldybių administracinė priežiūra reglamentuojama visais teisės aktų hierarchiniais lygmenimis: Europos vietos savivaldos chartija, Lietuvos Respublikos Konstitucija,

Lietuvos Respublikos savivaldybių administracinės priežiūros įstatymu.

Vyriausybės atstovas apskrityje, prižiūradamas, ar savivaldybės laikosi Konstitucijos ir įstatymų, ar vykdo Vyriausybės sprendimus, savo įgaliojimus įgyvendina įvairiomis formomis, numatytomis Lietuvos Respublikos savivaldybių administracinės priežiūros įstatymu: teikia motyvuotą teikimą, rašytinį reikalavimą; atlieka išankstinę kolegialių savivaldybės administravimo subjektų teisės aktų projektų analizę; kreipiasi į teismą, kai teikimai nepatenkinami, o reikalavimai nevykdomi; kreipiasi į teismą su pareiškimu dėl norminio administracinio teisės akto teisėtumo arba teikia teismui prašymą dėl viešojo intereso gynimo.

Vyriausybės atstovas, įgyvendindamas įgaliojimus, turi gana plačias teises, numatytas Lietuvos Respublikos savivaldybių administracinės priežiūros įstatymu.

Vyriausybės atstovų vykdoma išankstinė savivaldybės kolegialių administravimo subjektų teisės aktų projektų kontrolė yra tinkama prevencinė priemonė, kuria apsaugoma, kad savivaldybių tarybos nepriimtų neteisėtų sprendimų, ir savivaldybių administravimo subjektai skatinami įgyvendinti teisėtumo principą.

Motyvuotų teikimų analize atskleista, kad priimtų teisės aktų, neatitinkančių įstatymų ar kitų teisės aktų, skaičius yra gerokai mažesnis nei tokių pat teisės aktų projektų skaičius. Tam didelę įtaką turi Vyriausybės atstovo apskrityje atliekama teisės aktų projektų kontrolė. Pateikti motyvuoti teikimai daugiausia patenkinami iš karto, kitų terminas atidedamas arba Vyriausybės atstovas kreipiasi į teismą. Tyrimo duomenimis atskleista, kad reikėtų įstatymu arba įstatymo įgyvendinamaisiais teisės aktais apibrėžti, kokius savivaldybės institucijų teisės aktus Vyriausybės atstovas apskrityje turėtų tikrinti įgyvendindamas jam pavestą įgaliojimą tikrinti, ar teisės aktai neprieštarauja Konstitucijai ir įstatymams, Vyriausybės nutarimams ir kitiems teisės aktams.

Atlikta rašytinių reikalavimų tiriamuoju laikotarpiu analizė parodė, kad savivaldybių institucijos gana dažnai neįgyvendina Konstitucijos, įstatymų nuostatų, nevykdo Vyriausybės sprendimų. Kai kuriais atvejais tai galima susieti su savivaldybių tarybų rinkimais. Dažniausiai rašytiniai reikalavimai patenkinami nedelsiant, tačiau pasitaiko atvejų, kai įstatymų įgyvendinimas ir Vyriausybės nutarimų vykdymas užsitęsia net iki kelerių metų.

Įstatymų neįgyvendinimas, Vyriausybės nutarimų nevykdymas dažniausiai susijęs su savivaldybių administravimo subjektų pasyvumu, atsakomybės nedelsiant priimti būtinus teisės aktus stoka, lėšų arba atitinkamos srities specialistų trūkumu, taip pat informacijos apie teisės aktų praktinį taikymą trūkumu.

Nustatyta, kad nuo teikimų ir reikalavimų skaičiaus priklauso kreipimosi į teismus skaičius: kuo

daugiau pateikiama motyvuotų teikimų ar reikalavimų, tuo daugiau kreipiamasi į teismus.

Abstrakčių pareiškimų dėl savivaldybės administravimo subjektų norminių administracinių teisės aktų teisėtumo tiriamuoju laikotarpiu analizė atskleidė, kad jų skaičius santykinai nėra didelis: svyruoja nuo 11 iki 17 prašymų per metus.

Analizė parodė, kad pareiškimas bendrosios kompetencijos arba administraciniam teismui dėl viešojo intereso gynimo yra itin retas reiškinys Vyriausybės atstovų veikloje.

Tyrimas atskleidė, jog pastaraisiais metais Vyriausybės atstovai apskrityse imasi visų priemonių, kad jų teikimai ar reikalavimai būtų vykdomi be teisminės valdžios įsikišimo.

Literatūra

1. Andruškevičius, A. (2004). *Administracinės teisės principai ir normų ribos*. Vilnius: Teisinės informacijos centras.
2. Andruškevičius, A. (2008). *Administracinė teisė. Bendrieji teorijos klausimai. Valdymo aktų institutas. Ginčo santykių jurisprudenciniai aspektai*. Vilnius: VĮ Registrų centro Teisinės informacijos departamentas.
3. Andruškevičius, A., Paškevičienė, L. (2011). *Viešojo administravimo teisiniai pagrindai*. Vilnius: Registrų centras.
4. Bakaveckas, A. (2004). Savivaldybių administracinė priežiūra: raida, teisinis reglamentavimas ir problemos. *Jurisprudencija*, 57 (49), 24–33.
5. Bakaveckas, A. (2007). *Lietuvos vykdomoji valdžia*. Vilnius: Eugrimas.
6. Bakaveckas, A. (2012). *Administracinė teisė: teorija ir praktika*. Vilnius: Mes.
7. Bekkers, V., Homburg, V. (2002). Administrative supervision and information relationships. Netherlands. Prieiga per internetą: <http://repub.eur.nl/res/pub/632/BSK006.pdf>.
8. Council of Europe. (2007). Local authority competences in Europe. Prieiga per internetą: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1377639&Site=COE>.
9. Deviatnikovaitė, I. (2009). *Administracinė teisė: kategorijos, apibrėžimai, užduotys*. Vilnius: Justitia.
10. Europos vietos savivaldos chartija. *Valstybės žinios*. 1999, Nr. 82-2418.
11. *Įvadas į viešąjį valdymą*. (2010). Kaunas: Technologija.
12. Jarašiūnas, E. (2007). Lietuvos Respublikos 1992 m. Konstitucija: nuo pagrindinio įstatymo iki aukščiausios teisės. *Lietuvos konstitucinė teisė: raida, institucijos, teisių apsauga, savivalda* (96–133). Vilnius: Mykolo Romerio universitetas.
13. Kalesnykas, R. (2005). Viešojo administravimo teisės aktai. *Lietuvos administracinė teisė. Bendroji dalis* (483–484). Vilnius: MRU.
14. Lietuvos Respublikos Konstitucija. (2008). Vilnius: Registrų centras.
15. Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas. *Valstybės žinios*. 2000, Nr. 85-2566.
16. Lietuvos Respublikos apskrities valdymo įstatymo ir jį keitusių įstatymų pripažinimo netekusiais galios įstatymas. *Valstybės žinios*. 2009, Nr. 87-3661.
17. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas. *Valstybės žinios*. 1994, Nr. 55-1049; *Valstybės žinios*. 2000, Nr. 91-2832; *Valstybės žinios*. 2008, Nr. 113-4290.
18. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2006, Nr. 77-2975.
19. Lietuvos Respublikos savivaldybių administracinės priežiūros įstatymas. *Valstybės žinios*. 2004, Nr. 98-3626.
20. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1998 m. vasario 18 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos apskrities valdymo įstatymo pakeitimo ir papildymo bei Vyriausybės atstovo įstatymo pripažinimo netekusiu galios įstatymo ir Lietuvos Respublikos Seimo 1996 m. gruodžio 12 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės valdymo tarnybos „A“ lygio valdininkų pareigybių sąrašo papildymo“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai. *Valstybės žinios*. 1998, Nr. 18-435.
21. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 62 straipsnio 1 dalies 2 punkto, 69 straipsnio 4 dalies (1996 m. liepos 11 d. redakcija), Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 11 straipsnio 3 dalies (2002 m. sausio 24 d. redakcija), 96 straipsnio 2 dalies (2002 m. sausio 24 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai. *Valstybės žinios*. 2006, Nr. 36-1292.
22. Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės Valstybinio audito ataskaita „Savivaldybių administracinė priežiūra. 2010 m. rugsėjo 30 d. Nr. VA-P-30-1-17. Prieiga per internetą: http://www.vkontrolė.lt/aktualiju_archyvas.aspx?metai=2010&menuo=11.
23. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. lapkričio 2 d. nutarimas Nr. 1283 „Dėl didžiausio leistino valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis ir gaunančių darbo užmokesį iš valstybės biudžeto ir valstybės pinigų fondų, pareigybių skaičiaus patvirtinimo“. *Valstybės žinios*, 2011, Nr. 134-6364.
24. Lietuvos Respublikos Vyriausybės posėdžio protokolas. Apibendrinta informacija apie Vyriausybės atstovų apskirtyse 2010 metų II pusmečio veiklą. Prieiga per internetą: http://www.lrv.lt/Posed_medz/2011/110302/14.pdf.
25. Lietuvos Respublikos Vyriausybės posėdžio protokolas. Apibendrinta informacija apie Vyriausybės atstovų apskirtyse 2011 metų I pusmečio veiklą. Prieiga per internetą: http://www.lrv.lt/Posed_medz/2011/110907/17.pdf.
26. Lietuvos Respublikos Vyriausybės posėdžio protokolas. Apibendrinta informacija apie Vyriausybės atstovų apskirtyse 2011 metų II pusmečio veiklą. Prieiga per internetą: http://www.lrv.lt/Posed_medz/2012/120314/12.pdf.
27. Lietuvos Respublikos Vyriausybės posėdžio protokolas. Apibendrinta informacija apie Vyriausybės atstovų apskirtyse 2012 metų I pusmečio veiklą. Prieiga per internetą: http://www.lrv.lt/Posed_medz/2012/120905/34.pdf.
28. Lietuvos Respublikos Vyriausybės posėdžio protokolas. Apibendrinta informacija apie Vyriausybės atstovų apskirtyse 2012 metų II pusmečio veiklą. Prieiga per internetą: <http://vyr-atstovai.lrv.lt/klaipeida/news/nfiles/235.pdf>.

29. Ministro Pirmininko tarnybos Koordinacinės apskričių viršininkų administracijų likvidavimo komisijos posėdžio protokolas. 2010 m. birželio 8 d. Nr. 9. Prieiga per internetą: <http://www.lrvk.lt/bylos/veikla/komisijos/koordinacine/100608-09.pdf>.
30. Puškorius, S. (2002). *Viešojo sektoriaus institucijų administravimas*. Vilnius.
31. Vaišvila, A. (2009). *Teisės teorija*. Vadovėlis. Vilnius: Justitia.
32. Vidrinskaitė, S. (2001) Vietos savivalda ir valdymas. *Lietuvos konstitucinė teisė (795–833)*. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas.
33. World Bank Publications. (2008). Decentralization and Local Democracy in the World: First Global Report by United Cities and Local Governments. Prieiga per internetą: http://books.google.lt/books?id=8m2CQeX4Eu-wC&printsec=frontcover&hl=lt&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.
34. Никитин, А. (2013). Административный надзор в контексте общеправовых принципов. *Вестник Томского государственного университета. Право*, 1 (7). Prieiga per internetą: <http://sun.tsu.ru/mminfo/000063105/pravo/07/image/07-062.pdf>.

Kiurienė, V., Zajančauskaitė, R.

The Analysis of Implementation Forms of Government Representatives in the Counties of the Republic of Lithuania Implementing Administrative Supervision of Local Self-Government: 2008-2012

Summary

The topic of municipal administrative supervision is not under much dispute, though this is a very important theme. Wider investigations are not conducted on this topic. Andruskevicius (2004, 2008) and Deviatnikovaite (2009) have analyzed state supervision of local self-government authorities. Bakaveckas (2004, 2007) has disclosed the problems, development and legal regulation of administrative supervision of local self-government, but these studies were not deep. The research aim of this paper is to disclose the administrative supervision of local self-government and to analyze the implementations forms of the Government Representative in the County. The analysis includes the period 2008-2012.

Institutions of local self-government have to follow the Constitution and the laws in both enacting legal acts and their daily work. Such attitude is based on the concept of local self-government. In the European Charter of local self-government, local self-government is defined as the local authorities, within the limits of the law, that have a right and the ability to regulate and manage a substantial share of public affairs under their own responsibility and in the interests of the local population. The valid concept of local self-government in Lithuania is identical to the concept given in the European Charter of Local Self-Government.

The legal basis for administrative supervision over local authorities in Lithuania derives from the European Charter of Local Self-Government and the Constitution of the Republic of Lithuania.

The main provisions of administrative supervision of local self-government are regulated by the Law on Administrative Supervision of Local Authorities of the Republic of Lithuania. This law implements the provisions laid down in the Constitution of the Republic of Lithuania and specifies powers of the officers who exercise administrative supervision of local authorities. Officers appointed by the Government – Representatives of the Government exercise administrative supervision of local authorities, ensure that local authorities act in compliance with the Constitution and laws of the Republic of Lithuania, and carry out decisions of the Government.

The analysis of legal acts, which regulate the

administrative supervision of the municipalities, allows the statement that the administrative supervision of municipalities in Lithuania means that the action of local authorities is supervised by the state government. That is to say, the administrative supervision of municipalities, as a control form of public administration, is primarily characterized by this, that the Government executes this function through their appointive Representatives.

The Law on Administrative Supervision of Local Authorities of the Republic of Lithuania states that the Government assigns one Representative of the Government to each county. Each Representative of the Government has an OfficeI, with one Office for each county. This Office helps the Government Representative implement his authorities and rights.

The Government Representative implements his activity in the following methods: executes the advance control of the legal acts of municipal entities, gives a reasoned presentation or written request, appeals to the court when municipal entities do not satisfy the presentations and requirements, and also appeals to the court when he wants to defend the public interest.

The Government Representative in the County in the implementation of its powers has rights which are established in the Law on Administrative Supervision of Municipalities.

The Government Representative in the County performs the advance supervision of drafts of legal acts drawn up by municipal collegial administration entities (municipal council). This supervision is one of the most important stages of administrative supervision, which allows for the reduction of the number of illegal acts admitted in the municipalities within the process of legal act admission.

The Government Representative in the County controls, if legal acts adopted by the municipal collegial and non-collegial administration entities do not comply with laws, decisions of Government and other legal acts, related to the implementation of laws, and adopted by the central state administration entities. In this case the main form of implementation of the Government's power is a written reasoned motion.

When municipal administration entities do not

comply with the Constitution and laws, or do not execute the decisions of the Government, the Government representatives require that the Constitution must be followed, the laws implemented, and the decisions of the Government executed. In this case the main implementation form of Government powers is the written request.

It must be stated that there are not many applications to

the administrative court regarding defending the public interest, claims to the court of general jurisdiction regarding defence of public interest, or claims to the court of general jurisdiction regarding defence of public interest.

Keywords: administrative supervision of local self-government, the Government Representative in the County, local self-government, Government.

Straipsnis recenzuotas.

Straipsnis gautas 2013 m. birželio mėn., priimtas 2013 m. spalio mėn.

The article has been reviewed.

Received in June 2013, accepted in October 2013.